

Kalendarium łambinowickie (styczeń–grudzień 2018)

Styczeń

- 1 I Od 2018 r. Muzeum jest współprowadzone przez Samorząd Województwa Opolskiego oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zmianie uległ statut oraz nazwa instytucji – brzmi ona „Centralne Muzeum Jeńców Wojennych”.
- 28 I W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach (MPN w Łambinowicach) upamiętniono 73. rocznicę Tragedii Górnośląskiej. W czasie uroczystości zorganizowanej przez Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych wygłoszono okolicznościowe przemówienia, a następnie w Muzeum Joachim Makowski przedstawił wykład o zbrodni popełnionej przez żołnierzy Armii Czerwonej na cywilnych mieszkańcach Miechowic (obecnie dzielnica Bytomia) w styczniu 1945 r.

Luty

- 22 II W Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoślązaków do ZSRR w 1945 r. w Radzionkowie otwarto wystawę czasową „Życie sportowe żołnierzy polskich w niewoli niemieckiej w latach 1939–1945”.

Marzec

- 2 III Magister Ewelina Klimczak wygłosiła referat pt. „Naprzeciw siebie. Strażnicy i jeńcy Stalagu VIII B Lamsdorf w czasie II wojny światowej” podczas „VI Krakowskiej Konferencji Studentów Historyków Wojskowości”.
- 9 III Magister Bartosz Janczak przedstawił referat pt. „Oficerowie – prawnicy w niemieckich obozach jenieckich Wehrmachtu” podczas międzynarodowej konferencji naukowej pt. „Sztuka przetrwania. Życie codzienne w ekstremalnych warunkach obozowych w XX–XXI w.”.
- 17 III Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych upamiętniono 72. rocznicę wyzwolenia obozów jenieckich Lamsdorf. W uroczystości, zorganizowanej przez Muzeum oraz Urząd Gminy w Łambinowicach, udział wzięli byli jeńcy obozów Lamsdorf i ich rodziny, w tym: Wanda Traczyk-Stawska – żołnierz AK, uczestniczka powstania warszawskiego i jeniec wojenny, Elena Krawczyk – wnuczka Mirona Fiodorowicza Kuzniecowa, radzieckiego jeńca obozu, a także Andy Sherriff – wnuk Sidneya Sherriffa, jeńca brytyjskiego, przewodzącego jenieckiemu samorządowi. Obecni byli także członkowie korpusu dyplomatycznego: Konsul Generalny

Republiki Francuskiej w Krakowie i Attaché Wojskowy Ambasady Republiki Francji oraz Attaché Wojskowy Ambasady Republiki Włoch i Konsul Honorowa Republiki Włoch we Wrocławiu, reprezentanci władz państwowych i samorządowych, służb mundurowych, instytucji kultury i oświaty, harcerze, uczniowie i lokalna społeczność. Podczas uroczystości wysłuchano przemówień i odmówiono modlitwę międzywyznaniową, którą poprowadzili: ks. Adam Ciosmak – proboszcz parafii rzymskokatolickiej pod wezwaniem Św. Marii Magdaleny w Łambinowicach, ks. Grzegorz Cebulski – kapelan Prawosławnego Ordynariatu Wojska Polskiego – Garnizon Wrocław, ks. ppłk Sławomir Fonfara – dziekan Rodzajów Sił Zbrojnych – Wojsk Lądowych i przedstawiciel Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego oraz dr Marek Moroń – przedstawiciel Muzułmańskiego Związku Religijnego w Polsce. W imieniu Aleksandra Gleichgewichta – przewodniczącego Gminy Wyznaniowej Żydowskiej we Wrocławiu, przesłane przez niego słowa i modlitwę odczytał Bartosz Janczak. Uroczystość zakończył Apel Pamięci i salwa honorowa, a po nich złożono wianki i znicze.

Po przerwie w budynku CMJW w Łambinowicach, nastąpiło spotkanie towarzyszące uroczystości: prezentacja książki pt. *O niewoli w 70 lat po wojnie. Studia i materiały* pod red. dr Violetty Rezler-Wasielewskiej.

Wydarzenie odbywało się w asyście wojskowej z 91. Batalionu Logistycznego w Komprachcicach, a patronat honorowy nad uroczystością sprawowali wicepremier, minister kultury i dziedzictwa narodowego Piotr Gliński, wojewoda opolski Adrian Czubak oraz marszałek województwa opolskiego Andrzej Buła.

- 20 III W siedzibie Muzeum w Opolu miał miejsce finał wystawy czasowej pt. „«Tatusiu, kiedy wrócisz?» Polskie rodziny w latach II wojny światowej”. Współorganizatorem wydarzenia było Stowarzyszenie Rodzina Katyńska w Opolu. W trakcie finału przedstawiono rodzinną korespondencję szczególnej grupy polskich jeńców wojennych, jaką byli oficerowie i policjanci przetrzymywani w obozach specjalnych NKWD: Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie.
- 22 III W Centrum Kultury i Promocji w Kraśniku zorganizowano wernisaż wystawy czasowej pt. „*Tatusiu, kiedy wrócisz?* Polskie rodziny w latach II wojny światowej”.
- 23 III W Miejscu Pamięci Ehrenhain Zeithain otwarto wystawę czasową pt. „Portrety jeńców”.
- 27 III Na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu miał miejsce wernisaż wystawy czasowej pt. „Muzeum w miejscu pamięci. Museum in a site of remembrance”.

Kwiecień

- 9 IV W Muzeum w Opolu odbyło się seminarium dla doradców metodycznych Regionalnego Zespołu Placówek Wsparcia Edukacji w Opolu – nauczycieli języka polskiego, historii oraz religii, podczas którego zaprezentowano potencjał edukacyjny Muzeum i miejsca pamięci.
- 11 IV W Opolu otwarto wystawę czasową pt. „Między pamięcią a zapomnieniem: archeologia pierwszowojennego obozu jenieckiego w Czersku”, przygotowaną przez zespół naukowców: dr. Dawida Kobiałkę (Polska Akademia Nauk) oraz dr Kornelię Kajdę i mgr. Mikołaja Kostrykę (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) pod kierunkiem prof. dr. hab. Arkadiusza Marciniaka i dr. hab. Michała Pawletę w ramach projektu badawczego pt. „NEARCH: New Scenarios for a Community-involved Archaeology”.
- 11 IV „Kiedy archeologia pomaga historii: materialne pozostałości po pierwszowojennym obozie jenieckim w Czersku” to tytuł inauguracyjnego przedsięwzięcia w ramach cyklu kulturalnego „Łambinowickie Spotkania Muzealne”. Gośćmi Muzeum byli dr Dawid Kobiałka (Polska Akademia Nauk) oraz mgr Mikołaj Kostyrko (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu).
- 13 IV W Łambinowicach odbył się finał XXVI edycji Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci”. Do konkursu zgłoszono 60 uczniów z województwa opolskiego, w tym: 28 ze szkół podstawowych, 15 z gimnazjalnych i 17 z ponadgimnazjalnych. Przedsięwzięcie, którego współorganizatorem było Stowarzyszenie Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych, zostało objęte honorowym patronatem: wojewody opolskiego Adriana Czubaka, marszałka województwa opolskiego Andrzeja Buły, starosty opolskiego Henryka Lakwy, starosty strzeleckiego Józefa Swaczyny oraz opolskiego kuratora oświaty Michała Sieka.

Recytatorów oceniało jury, w którego gronie znaleźli się związani ze Śląskiem Opolskim literaci, aktorzy i filolodzy: Edmund Borzemski, Irmina Gierczak, Barbara Grzegorzczak, Cecylia Jacewska-Caban, Waldemar Kotas, Teresa Nietyksza, Iwona Ratajczak, Teodozja Świdarska, Leszek Malec. Przyznano dziewięć nagród i cztery wyróżnienia, w kategorii szkół podstawowych: I nagrodę Matyldzie Gawel z Szkoły Podstawowej TAK w Opolu, II nagrodę Alicji Wiącek z Publicznej Szkoły Podstawowej nr 8 w Brzegu, III nagrodę Martynie Orzech z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 2 w Prudniku, wyróżnienia Dawidowi Bocheńskiemu, reprezentującemu Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Łambinowicach oraz Aleksandrze Lotce z Miejskiego Domu Kultury w Opolu; w kategorii szkół gimnazjalnych: I nagrodę Paulinie Tomaszewskiej z Publicznego

- Gimnazjum (PG) nr 2 w Głuchołazach, II nagrodę Julii Mamczyńskiej z PG im. Bolesława Chrobrego w Niemodlinie, III nagrodę Julii Karlikowskiej z Publicznej Szkoły Podstawowej nr 8 w Brzegu, wyróżnienie Julii Stachurze z Publicznego Liceum Ogólnokształcącego (LO) nr IX w Opolu; w kategorii szkół ponadgimnazjalnych: I nagrodę Paulinie Janik z Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Głogówku, II nagrodę Klaudii Sobów z Diecezjalnego Liceum Humanistycznego w Nysie, III nagrodę Elizie Jończyk z Katolickiego LO SPSK w Opolu, wyróżnienie Julii Stelmaszek z Publicznego LO nr III w Opolu.
- 19 IV Pierwsze spotkanie z cyklu „Twarze Opolą” pt. „W służbie nauki, edukacji i pamięci” poświęcone było prof. dr hab. Danucie Kisielewicz – historykowi, społecznikowi i przyjacielowi CMJW. Rozmowę z gościem prowadziła dr hab. Aleksandra Trzcieleńska-Polus, prof. UO.
- 21 IV Młodzież ze szkół partnerskich z Wrocławia i Belgradu oraz Gordana Đurđev-Mačkiewicz ze Stowarzyszenia Przyjaźni Polsko-Bałkańskiej KOŁO spotkali się w Łambinowicach z konsulem honorowym Serbii Ranko Tomovićem. Goście zwiedzili muzealną ekspozycję oraz Stary Cmentarz Jeniecki.
- 23/24 IV W Miejscu Pamięci Ehrenhain Zeithain otwarto wystawę czasową pt. „Portrety jeńców”.
- 25 IV W Opolu gościli przedstawiciele Muzeum Katyńskiego: Sławomir Frątczak – kierownik placówki wraz z dr Ewą Kowalską. W czasie spotkania pt. „Żyli nie tylko dla siebie, umarli nie tylko sobie” opowiedzieli o historii, działalności, zbiorach i przebudowie muzeum ze szczególnym uwzględnieniem korespondencji jenieckiej. Spotkanie zakończyło się emisją filmu pt. *Sztafeta*.

Maj

- 1 V Muzeum kolejny raz dołączyło do programu wsparcia rodzin wielodzietnych Karty Dużej Rodziny.
- 8 V Podczas konferencji „Praca przymusowa podczas II wojny światowej, jej pamięć i konsekwencje” pracownicy Muzeum wygłosili referaty: mgr Ewelina Klimczak referat pt. „Teren zjazdów NSDAP w Norymberdze jako ośrodek pracy przymusowej w czasie II wojny światowej: nieznany kompleks obozowy. Polscy jeńcy w Norymberdze”, a dr Piotr Stanek referat pt. „Praca przymusowa powstańców warszawskich”.
- 9 V Doktor Anna Wickiewicz zaprezentowała referat nt. działalności edukacyjnej CMJW oraz historii MPN w Łambinowicach podczas konferencji, zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej we Wrocławiu.
- 10 V Katarzyna Byra i Piotr Witek byli gośćmi „Łambinowickich Spotkań

- Muzealnych”. W swoim wystąpieniu pt. „Lotnicze historie w Mańkowicach” prelegenci – pasjonaci historii, którzy zorganizowali i prowadzą Izbę Pamiątek Lotniczych i Militarnych w Mańkowicach, opowiadali o odkrywaniu i kolekcjonowaniu artefaktów związanych z powietrznymi katastrofami w okolicach Lamsdorf podczas II wojny światowej.
- 10 V W czasie XIV Colloquium Prawno-Historycznego „Res publica semper reformanda”, mgr Bartosz Janczak wygłosił referat pt. „Gen. bryg. Teofil Maresch (1888–1972) – oficer, prawnik, jeńiec, jeden z reformatorów wojskowego prawa karnego II Rzeczypospolitej”.
- 13 V Muzeum uczestniczyło w XVI Opolskim Festiwalu Nauki, prezentując zagadnienia związane z 100. rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, szczególnie losy polskich żołnierzy, walczących w ramach armii zaborczych, którzy trafili do niewoli w latach I wojny światowej.
- 17 V Na Starym Cmentarzu Jenieckim w Łambinowicach odbyła się wojskowa uroczystość, zorganizowana przez Ambasadę Rumunii w Polsce. W wydarzeniu, związanym z Rumuńskim Narodowym Dniem Pamięci Bohaterów Wojennych, udział wzięli attaché obrony Rumunii płk Romeo TĂBÎRCĂ ze swoim zastępcą, przedstawiciele 10. Brygady Logistycznej, władz Gminy Łambinowice oraz Muzeum, a także rumuńscy i polscy kadeci.
- 21 V Podczas gali XXXVIII Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku „Sybilla 2017” CMJW otrzymało wyróżnienie w kategorii „Projekty naukowo-badawcze” za projekt „Przeszłość dla przyszłości. Pamięć rodzinna w integracji społecznej – studium przypadku lokalnej społeczności Łambinowic”.
- 24 V W ramach cyklu „Twarze Opola” podczas spotkania zatytułowanego „Władysław Początek. Reminiscencje” bohatera spotkania wspominali opolscy artyści, Małgorzata Futkowska – jego wnuczka oraz Jerzy Beski. Władysław Początek jako artysta-plastyk uczestniczył w tworzeniu pierwszej stałej ekspozycji Muzeum.
- 27 V Muzeum wzięło udział w dniu kultury polskiej „Opolskie wita!”. Pracownicy CMJW zaprezentowali ofertę kulturalną i wydawniczą placówki, wyemitowano również film o Muzeum i MPN w Łambinowicach.

Czerwiec

- 5 VI Na Wydziale Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej otwarto wystawę czasową pt. „Życie sportowe żołnierzy polskich w niewoli niemieckiej w latach 1939–1945”.
- 4–6 VI W Łambinowicach miał miejsce XI Plener Plastyczny z udziałem uczniów Zespołu Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego im. Jana Cybisa

- w Opolu. W jego trakcie powstało kilkadziesiąt prac wykonanych w różnych technikach, takich jak: węgiel, akryle, sepia, pastele, piórko czy oleje.
- 6 VI „Aleksander Zawadzki – losy patrona śląskich ulic” to tytuł ostatniego z „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” przed przerwą wakacyjną. Sylwetkę pierwszego wojewody śląskiego przedstawił autor najnowszej biografii poświęconej A. Zawadzkiemu – dr Janusz Makrosz, współpracownik Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach oraz prezes Stowarzyszenia Humanistycznego Europa, Śląsk, Świat Najmniejszy.
- 7 VI Magister Bartosz Janczak wygłosił referat pt. „Generał dyw. Piotr Skuratowicz – oficer kawalerii, dowódca, jeniec wojenny” podczas III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Oblicza Wojny – Ludzie Wojny”.
- 8 VI Muzeum zorganizowało Sesję edukacyjną „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej”. Z uwagi na trwający remont w opolskiej siedzibie, odbyła się ona w gościnnych progach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu. Jej szczegółowe omówienie znajduje się na s. 175.
- Sesję zakończyło ogłoszenie wyników X edycji Ogólnopolskiego konkursu na projekt historyczny „Póki nie jest za późno”. Patronat honorowy nad konkursem sprawowali: minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. Piotr Gliński, wojewoda opolski Adrian Czubak, marszałek województwa opolskiego Andrzej Buła, starosta opolski Henryk Lakwa i opolski kurator oświaty Michał Siek. Do konkursu zgłoszono 43 prace. Jury w składzie: dr Iwona Konopnicka – przewodnicząca (Uniwersytet Opolski), dr Renata Kobyłarz-Buła (CMJW), Ewelina Klimczak (CMJW), Dorota Musiał (CMJW), Sebastian Mikulec (CMJW), przyznało: I nagrodę Jakubowi Purcie, Aleksandrowi Rudnickiemu oraz Bartoszowi Uzdowskiemu ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Adama Mickiewicza w Wyszkuwie za projekt pt. „Niezwyczajni bohaterowie Mękalin”, II nagrodę Tomaszowi Bolechowi, Justynie Michałak oraz Piotrowi Rotko z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Gładyszowie za projekt pt. „Siedmiu wspaniałych – historia Halifaksa z Banicy”, III nagrodę Konradowi Jagielle oraz Wiktorowi Latcie z Zespołu Szkół w Łambinowicach za projekt pt. „Opowiem Wam niezwykłą historię...”, a wyróżnienie Kacprowi Burchardtowi, Nikoli Furmańskiej, Igorowi Kaszubie, Sylwii Kaszubie, Zuzannie Olszewskiej, Julii Owsiance, Jakubowi Rzosce, Marcinowi Szuryńskiemu z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Miłoradzu za projekt pt. „Brytyjscy jeńcy wojenni w czasie II wojny światowej na terenie Malborka, Miłoradza i Gnojewa”. Ponadto przewodnicząca jury postanowiła uhonorować dodatkową nagrodą autorów projektu pt. „Opowiem Wam niezwykłą historię...”.
- 15–17 VI Muzeum uczestniczyło w 3. Festiwalu Książki w Opolu. Zaprezentowano na nim dorobek wydawniczy placówki i promowano jej działalność.
- 21 VI W Opolu zorganizowano we współpracy z Delegaturą Instytutu Pamięci

Narodowej w Opolu prezentację książki pt. *Koniec wojny na Śląsku. Rok 1945. Studia i materiały*. Jej redaktorami są dr Ksawery Jasiak i prof. dr hab. Krzysztof Kawalec (Instytut Pamięci Narodowej) oraz dr Piotr Stanek (Centralne Muzeum Jeńców Wojennych).

- 27 VI Podczas seminarium roboczego w ramach projektu pt. „Teren zjazdów NSDAP w Norymberdze jako miejsce pracy przymusowej reżimu nazistowskiego” dr Renata Kobylarz-Buła wygłosiła referat pt. „Polnische Kriegsgefangene im XIII. Wehrkreis der Wehrmacht. Forschungsstand und Quellen”, a mgr Ewelina Klimczak zaprezentowała referat pt. „Polnische Kriegsgefangene in Nürnberg”.

Lipiec

- 12 VII W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach obchodzono Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej. Po uroczystości przez Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych, współorganizowanej przez Zarząd Województwa Opolskiego, zebrani udali się do Muzeum, gdzie odbyło się seminarium naukowe pt. „Polskie losy na niemieckiej wsi. Historia-pamięć-edukacja w Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych”, poprzedzone koncertem skrzypcowym oraz projekcją filmu nt. Muzeum i MPN w Łambinowicach.

Sierpień

- 1 VIII W Muzeum zorganizowano obchody 74. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego. Przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf w Łambinowicach złożono kwiaty i zapalono znicze.
- 11 VIII W Opolu gościła prof. Yolanda Alfaro Tsuda wraz z grupą studentek z Uniwersytetu w Kobe (Japonia). W trakcie spotkania zaprezentowano zarówno samo muzeum, jego tematykę i zbiory, jak również przedstawiono rolę kobiet-żołnierzy w latach II wojny światowej. Uczestniczki projektu miały też okazję wziąć udział w warsztatach historyczno-socjologicznych.
- 14 VIII W Dniu Energetyka, obchodzonym w rocznicę śmierci ojca Maksymiliana Kolbego – patrona energetyków i elektryków, jeńca Lamsdorf – do Łambinowic przyjechali pracownicy PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA Oddział Elektrownia Opole.

Wrzesień

- 1 IX Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych w Łambinowicach przedstawiciele Muzeum, władz samorządowych i duchowieństwa złożyli

- kwiaty i zapalili znicze, aby uczcić ofiary II wojny światowej w 79. rocznicę wybuchu tego konfliktu zbrojnego.
- 1 IX W Miejskim Domu Kultury w Makowie Mazowieckim odbył się wernisaż wystawy czasowej pt. „Tatusiu, kiedy wrócisz? Polskie rodziny w latach II wojny światowej”.
- 3 IX W Zespole Szkół w Łambinowicach miała miejsce promocja książki pt. *Wrześniowy epilog. Żołnierze Wojska Polskiego w obozach Lamsdorf* autorstwa dra Piotra Stanka.
- 3 IX Doktor Renata Kobylarz-Buła oraz dr Violetta Rezler-Wasielewska zaprezentowały referat pt. „Jeńcy wojenni w polskiej kulturze pamięci o II wojnie światowej” podczas obchodów wybuchu II wojny światowej, zorganizowanych przez Miejsce Pamięci Ehrenhain Zeithain oraz Instytut Polski w Lipsku.
- 6 IX Podczas „IX Forum Pamięci. Seminarium Polskich Muzeów Martyrologicznych w Sztutowie” pracownicy Muzeum wygłosili referaty: dr Renata Kobylarz-Buła referat pt. „Projekt edukacyjny pt. *Tatusiu, kiedy wrócisz? Polskie rodziny w latach II wojny światowej*”, a dr Anna Czerner referat pt. „Muzeum otwarte na badania – empiria relacji łączących społeczność lokalną z instytucją muzealną i miejscem pamięci”.
- 7 i 11 IX W Łambinowicach odbyły się zjazdy rodzin brytyjskich jeńców Stalagu VIII B (344) Lamsdorf. Potomkowie jeńców zwiedzili MPN w Łambinowicach oraz wysłuchali referatów, przygotowanych przez pracowników Muzeum: „Forced labour work of the British POWs of Stalag VIII B (344) Lamsdorf” – dr Anny Wickiewicz, „Evacuation of the British POWs from Stalag VIII B (344) Lamsdorf” mgr. Sebastiana Mikulca.
- 14 IX Koncert pieśni sakralnych i patriotycznych w wykonaniu chóru „Oktoich”, poprzedzony okolicznościowym wykładem dra Piotra Stanka o Polakach-jeńcach w latach I wojny światowej – to program „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” a zarazem Europejskich Dni Dziedzictwa, obchodzonych pod hasłem „Niepodległa dla wszystkich”.
- 17 IX W Muzeum Katyńskim w Warszawie została otwarta wystawa czasowa pt. „«Tatusiu, kiedy wrócisz?» Polskie rodziny w latach II wojny światowej”.
- 26 IX Dyrektor Muzeum dr Violetta Rezler-Wasielewska została uhonorowana Nagrodą im. Karola Miarki, przyznawaną za upowszechnianie kultury i nauki na Górnym Śląsku.
- 28 IX Rajd rowerowy „Koło historii. Rowerem po ścieżce historyczno-przyrodniczej w Łambinowicach” to kolejna propozycja w ramach „Łambinowickich Spotkań Muzealnych”. Tym razem przedsięwzięcie zostało zrealizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół CMJW w ramach akcji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „60+ Kultura”.
- 28 IX W Opolu odbyło się otwarcie wystawy fotografii Tomasza Michałowskiego

- pt. „Pejzaż wewnętrzny”, prezentowanej w ramach Opolskiego Festiwalu Fotografii.
- 28 IX Doktor Piotr Stanek wygłosił referat pt. „Wyżywienie jeńców wojennych w latach II wojny światowej w obozach Wehrmachtu” podczas konferencji naukowej „Wojna od kuchni – kultura kulinarna, aprowizacja i używki w dziejach wojska i wojen”.

Październik

- 4–5 X Uczniowie Szkoły Kadetów z Bielska-Białej wzięli udział w VIII edycji projektu edukacyjnego „Lamsdorf-Auschwitz. Auschwitz-Lamsdorf”, realizowanego wspólnie z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu.
- 5 X W ramach obchodów 74. rocznicy przybycia I transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf, w Opolu odbyły się spotkania pt. „Okiem rodziny. Okiem pisarza. Rotmistrz Witold Pilecki”. O rotmistrzu w budynku Muzeum oraz II Liceum Ogólnokształcącym w Opolu rozmawiali jego syn Andrzej Pilecki oraz prawnuk Krzysztof Kosior, a także autor biografii W. Pileckiego, Marco Patricelli.
- 6 X W MPN w Łambinowicach upamiętniono 74. rocznicę przybycia I transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf. Wśród gości znaleźli się powstańcy warszawscy: Jerzy Esden Tempski, Wanda Traczyk-Stawska, Włodzimierz Wiśniewski, Helena Kamerska, Bronisław Maciaszczyk i Romuald Malinowski w towarzystwie żony Krystyny. Uroczystość przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich-Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf poprzedziło spotkanie z gośćmi honorowymi na terenie dawnego baraku Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf. Po nim udano się przed pomnik. Wśród obecnych byli także: przedstawiciele innych organizacji kombatanckich, władz rządowych i samorządowych, służb mundurowych, instytucji naukowych i kulturalnych, harcerze, uczniowie oraz mieszkańcy Łambinowic. Po wygłoszeniu przemówień, odczytaniu Apelu Pamięci oraz złożeniu kwiatów i zniczy posadzono dąb poświęcony rtm. Witoldowi Pileckiemu, nawiązując do 70. rocznicy śmierci Rotmistrza.

Uroczystość była współorganizowana przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, opolski okręg Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej oraz Urząd Gminy w Łambinowicach. Patronat honorowy nad obchodami sprawowali: Jan Józef Kasprzyk – szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Adrian Czubak – wojewoda opolski, Andrzej Buła – marszałek województwa opolskiego oraz Monika Kwiatosz – konsul honorowa Republiki Włoskiej we Wrocławiu.

- Uroczystość odbyła się w asyście wojskowej z 91. Batalionu Logistycznego w Komprachcicach, a oprawę muzyczną zapewniła Orkiestra Reprezentacyjna Wojsk Lądowych we Wrocławiu.
- 9 X Muzeum otrzymało Nagrodę Marszałka Województwa Opolskiego za Wydarzenie Muzealne Roku 2017 w kategorii: wystawa za ekspozycję pt. „«Tatusiu, kiedy wrócisz?» Polskie rodziny w latach II wojny światowej”.
- 11 X „Danuta Berlińska – romantyczna i metodyczna. Czego nas nauczyła, co nam pozostawiła?” – to temat rozważań uczestników spotkania z cyklu „Twarze Opola”. O znanej opolskiej socjolog rozmawiali jej wychowankowie: dr Magdalena Piejko, dr Michał Wanke oraz dr Anna Czerner.
- 13-28 X Doktor Violetta Rezler-Wasilewska wzięła udział w wyjeździe studyjnym do Waszyngtonu, Birmingham i Bostonu w ramach programu International Visitor Leadership zorganizowanym przez Departament Stanu USA.
- 17 X O „Jeńcach Lamsdorf na pograniczu polsko-czeskim” mówił podczas „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” czeski badacz regionu Jesioników (Jeseniky), z zamiłowania historyk – Roman Janas.
- 25 X Doktor Anna Czerner wygłosiła referat pt. „Rola emocji w pedagogice pamięci” podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej „Edukacja – refleksje, problemy i perspektywy”.

Listopad

- 7 XI Na Starym Cmentarzu Jenieckim odbyły się „Łambinowickie Zaduszki”, zorganizowane w ramach „Łambinowickich Spotkań Muzealnych”. O najstarszej nekropolii jenieckiej w Łambinowicach opowiadała dyrektor Muzeum, dr Violetta Rezler-Wasielewska.
- 8 XI Podczas seminarium naukowego „W kręgu jenieckich spraw. Działalność naukowa Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych” pracownicy Muzeum wygłosili referaty: dr Renata Kobylarz-Buła – pt. „Niemiecki system jeniecki w latach II wojny światowej. Cel – organizacja – ludzie”, dr Violetta Rezler-Wasielewska – pt. „Łambinowice – Muzeum i miejsce pamięci” a dr Piotr Stanek – pt. „Kompleks obozów jenieckich Lamsdorf w latach II wojny światowej”.
- 8 XI Doktor Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor CMJW, otrzymała prestiżowy Medal 100-lecia Odzyskania Niepodległości, przyznany przez Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego.
- 9 XI Magister Bartosz Janczak wygłosił referat pt. „Udział gen. bryg. Ludwika Kmicic-Skrzyńskiego w walkach o niepodległość Polski (1914–1921)” podczas konferencji naukowej „Na stos rzuciliśmy nasz życia los... W setną rocznicę Niepodległości Polski”.
- 11 XI „W obcych mundurach. Polacy-jeńcy I wojny światowej” – tak

- zatytułowana jest najnowsza wystawa czasowa Muzeum, której uroczysty wernisaż w Opolu był jednym z przedsięwzięć, zorganizowanych w ramach setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.
- 16 XI W Warszawie spotkali się członkowie rodzin polskich jeńców wojennych. Wśród gości honorowych zjazdu znaleźli się jeńcy wojenni-powstańcy warszawscy, obecni byli ponadto przedstawiciele urzędów, instytucji i organizacji, pielęgnujących pamięć o ofiarach II wojny światowej. Szczegółowa relacja z przebiegu zjazdu znajduje się na str. 185-187.
- 23 XI W gościnnych progach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu, odbyło się seminarium naukowe pt. „Polacy w obcych mundurach w obozach jenieckich w czasie I wojny światowej”. Relacja z jego przebiegu na str. 189-190.
- 23–25 XI Publikacja pt. *Gepprüft. Ocenzurowano. Filatelistyka z lat 1939–1945 w zbiorach Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu/Gepprüft. Censored. The philately of the years 1939–1945 in the collections of the Central Museum of Prisoners-of-War in Łambinowice-Opole* w opracowaniu Aleksandra Klaka i Krzysztofa Krupy była prezentowana na wystawie ITALIA 2018 – International Philatelic Exhibition, gdzie otrzymała Złoty Medal.
- 26 XI Nauczyciele historii i języka polskiego spotkali się w Opolu podczas konferencji metodycznej, podczas której przedstawiona została oferta edukacyjna Muzeum wraz z konkretnymi przykładami jej realizacji.
- 27–30 XI Po raz trzynasty, tym razem w Łambinowicach i w Opolu, odbyły się Dni Otwarte Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych. Z okazji stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości przygotowano warsztaty pt. „Trzy zabory i trzy armie – jenieckie opowieści o drodze do Niepodległej”. Oprócz udziału w zajęciach, uczestnicy przedsięwzięcia mogli bezpłatnie zwiedzić Muzeum i miejsce pamięci.
- 29 XI „Opolscy twórcy w obiektywie Marka Maruszaka” to tytuł spotkania z cyklu „Twarze Opola”. Ze znanym opolskim fotografem w budynku Artpunktu Galerii Sztuki Współczesnej w Opolu rozmawiała dyrektor tej instytucji Anna Potocka.
- 29XI–2XII Muzeum prezentowało swoje najnowsze wydawnictwa podczas XXVII Targów Książki Historycznej w Warszawie.

Grudzień

- 10 XII W Łambinowicach miało miejsce spotkanie świąteczno-noworoczne pracowników i emerytów Muzeum.
- 12 XII W przedświątecznej atmosferze odbyło się ostatnie z „Łambinowickich Spotkań Muzealnych”. O „Pustym miejscu przy stole. Świątach Bożego

Narodzenia w czasie II wojny światowej” opowiadały dr Renata Kobylarz-Buła, zastępca dyrektora Muzeum oraz dr Anna Wickiewicz, kierownik Działu Edukacji i Wystaw.

- 14 XII Dyrektor Muzeum dr Violetta Rezler-Wasielewska otrzymała Medal Pamiątkowy „Prawda i Pamięć” oraz Srebrny Medal „Za Zasługi dla Związku Oficerów Rezerwy RP”.

W uzupełnieniu do „Kalendarium”

Zbiory

W 2018 r. zbiory Muzeum wzbogaciły się o niemal 1200 sztuk muzealiów, z czego ponad 900 trafiło do Muzeum w ramach prowadzonej zbiórki pn. „Ocalone pamiątki, zachowana pamięć”, dalsze ok. 250 sztuk zakupiono. Nagrano również kolejne relacje byłych jeńców wojennych oraz wykonano kopie akt z różnych archiwów w Polsce i za granicą. Ponadto pełnej konserwacji poddano ok. 140 jednostek archiwalnych i ponad 1000 muzealiów.

Publikacje

Muzeum wydało periodyk naukowy: 40 t. „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego” oraz cztery publikacje zwarte: *Captivity in British Uniforms. Stalag VIII B (344) Lamsdorf* w serii „Jeńcy Lamsdorf”, t.3, autorstwa Anny Wickiewicz; *Niewola i nadzieja. Korespondencja jeniecka Krystyny i Andrzeja Mystkowskich z lat II wojny światowej* w serii „Jeńcy wojenni 1939–1945. Fakty. Dokumenty. Sylwetki” w opracowaniu Anny Matuchniak-Mystkowskiej, Jana Mystkowskiego i Piotra Stanka oraz *Podchorążowie Wojska Polskiego w niewoli niemieckiej (1939–1945)* autorstwa Przemysława Jagieły. Ponadto ukazały się drukiem informator, materiały edukacyjne i ulotki.

Wystawy

Od stycznia do grudnia w Łambinowicach prezentowano cztery wystawy stałe: „Jeńcy polscy w ZSRR”, „Obozy jenieckie w Lamsdorf/Łambinowicach 1870–1945”, „W niewoli niemieckiej” i „Po wojnie. Obóz Pracy w Łambinowicach (1945–1946)” oraz jedną wystawę czasową pt. „Wystawa fotografii Sławoja Dubiela i Sławomira Mielnika ze spektaklu pt. «Życ za wszelką cenę» w reżyserii Andrzeja Czernika i wykonaniu Teatru Eko Studio”. W Opolu ze względu na remont ekspozycja stała nie była dostępna dla zwiedzających. Prezentowano tu natomiast dwie wystawy czasowe własne: „«Tatusiu, kiedy wrócisz?» Polskie rodziny w latach II wojny światowej” i „W obcych mundurach. Polacy – jeńcy I wojny światowej” oraz dwie wystawy

czasowe obce: „Między pamięcią a zapomnieniem – archeologia pierwszowojennego obozu jenieckiego w Czersku”, przygotowaną przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu i wystawę fotografii Tomasza Michałowskiego „Pejzaż wewnętrzny” w ramach Opolskiego Festiwalu Fotografii.

Ponadto wystawy czasowe CMJW przedstawiane były w różnych ośrodkach i instytucjach na terenie Polski. Były to ekspozycje: „«Bóg się rodzi, moc truchleje...» Święta Bożego Narodzenia w niewoli niemieckiej i radzieckiej podczas II wojny światowej”; „Gieorgij Iwanowicz Daniłow. Szkice portretowe”; „Jeńcy wojenni – europejska pamięć. Łambinowice – muzeum i miejsce pamięci / Kriegsgefangene – eineuropäische Erinnerung. Łambinowice – Museum und Gedenkstätte”; „Koniec i początek. Powstańcy Warszawscy w niewoli niemieckiej”; „Książka w obozach polskich jeńców wojennych na terenie III Rzeszy i krajów okupowanych (1939–1945)”; „Malarstwo jeńców wojennych”, „Muzeum w miejscu pamięci”; „Na nieludzkiej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR”; „Od rzeczy do pamiątki”; „W obcych mundurach. Polacy – jeńcy I wojny światowej” i „Polski teatr w obozach jenieckich Wehrmachtu (1939–1945)”.

Projekty dofinansowane ze środków zewnętrznych

Zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa budynku Muzeum w Opolu przy ul. Mino-rytów 3 wraz z zagospodarowaniem terenu – III etap” oraz zakupiono system regałów jezdnych na wyposażenie magazynu archiwaliów w ramach projektu z RPO WO na lata 2014–2020 w Poddziałaniu 5.3.1 Dziedzictwo kulturowe i kultura na projekt pn.: „Prace konserwatorskie oraz ekspozycja edukacyjna na terenie byłego obozu jenieckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf (Łambinowice) wraz z modernizacją budynku i otoczenia Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu i zakupem niezbędnego wyposażenia” – finansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Województwa Opolskiego.

Zakupiono ciągnik rolniczy – finansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz rowery do zwiedzania MPN w Łambinowicach – finansowanie ze środków Województwa Opolskiego.

Wydano drukiem publikację pt. *Niewola i nadzieja. Korespondencja wojenna Andrzeja i Krystyny Mystkowskich* w opracowaniu Anny Matuchniak-Mystkowskiej, Jana Mystkowskiego oraz dra Piotra Stanka – dofinansowanie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Magdalena Kruk-Kuchcińska